

Tussentijdse rapportage

Relatie topsport-breedtesport

juni 2021

Veerle De Bosscher

Inge Derom

Jens De Rycke

Eva Gielens

SPORT & SOCIETY
RESEARCH GROUP

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

SPORT.
VLAANDEREN

Executive summary

Het onderzoek

In februari 2021 werd voor een tweede maal een bevolkingsbevraging gehouden bij 1000 Vlamingen (representatieve steekproef) omtrent de maatschappelijke impact van topsport. Daarnaast loopt ook een maandelijks korte vragenlijst om de maatschappelijke impact van topsport te kunnen monitoren. Onderstaand bevat de kernbevindingen omtrent de relatie topsport-breedtesport.

Topsport inspireert jongeren tot breedtesport.

- De Vlaming is overwegend positief over de impact van topsport op het sport- en beweeggedrag van de bevolking.
- Volgens de Vlaming heeft topsport een **aanmoedigend** en **inspirerend** effect op het sport- en beweeggedrag van Vlaamse jongeren. **Vier op vijf** Vlamingen vindt dat goede topsportprestaties een bron van inspiratie kunnen zijn om jongeren aan het sporten te krijgen.
- Wanneer dit inspiratie-effect uitgedrukt wordt in vier mogelijke sportparticipatie-effecten (starten met sport, blijven sporten, sportengedrag intensifiëren, en veranderen van sporttak) is het antwoord van de Vlaming wat genuanceerder. Veel Vlamingen (58%) geven aan dat topsportsucces niet-sportende jongeren kan aanzetten tot sporten of sportende jongeren kan motiveren om te blijven sporten (58%).

Topsporters zijn rolmodellen voor jongeren.

- 76% van de Vlamingen geeft aan dat Olympische topsporters **rolmodellen** zijn voor jongeren. Gelijkaardige resultaten tonen zich voor **Paralympische** topsporters. Maar liefst 88% van de Vlamingen vindt dat Paralympiërs rolmodellen zijn voor jongeren met een beperking.
- Iets minder dan de helft van de Vlamingen is fan van een topsporter. Nafi Thiam, Nina Derwael en Greg Van Avermaet decoreren de top 3 van de Vlaming.
- 38% van de Vlamingen verwacht dat hun favoriete topsporter zich **actief inzet om jonge sporttalenten te inspireren**. Iets meer dan 1 op 4 Vlamingen verwacht dat hun favoriet zich engageert om boodschappen te delen die sport promoten, zich inzet om niet-sportende jongeren aan het sporten te krijgen en zich actief inzet om jongeren in **kwetsbare posities** aan het sporten te krijgen.

TOPSPORT - BREEDTESPORT ... een Siamese tweeling?

Het is gebruikelijk om **topsport en breedtesport als twee samenhangende en elkaar versterkende onderdelen** voor te stellen. In deze voorstelling geldt breedtesport als de kweekvijver voor de topsport, terwijl topsport de aanjager is van de breedtesport; iedere topsporter is immers ooit begonnen als breedtesporter. En breedtesporters laten zich inspireren door succesvolle topsporters.

De sportwereld wordt vaak voorgesteld door een piramide met een brede onderlaag en een spits toelopende top. Het bracht Pierre de Coubertin (de oprichter van de moderne Olympische Spelen) ertoe te stellen dat uit iedere tienduizend sportbeoefenaars honderd uitblinkers voortkwamen, waaruit één topsporter groeide. En doordat zij als rolmodel een inspirerend voorbeeld vormen voor de jeugd, zouden deze **topsporters de onderlaag van de piramide (=de brede sportparticipatie) aanjagen**.

Hoewel het sportbeleid in veel opzichten uitgaat van de wederzijdse versterking tussen breedte- en topsport, staat deze **samenhang steeds meer onder druk**. In de competitiesport bestaat de piramide nog wel, maar onder invloed van bredere maatschappelijke ontwikkelingen zijn allerlei alternatieve vormen van breedtesport ontstaan die een zwakkere link hebben met topsport. Voor steeds meer Vlamingen staat de sportbeoefening namelijk los van wedstrijden of competities. Zij doen aan sport voor hun gezondheid en fitheid, of genieten van het plezier en samenzijn, zonder te denken aan winnen en presteren. Vandaag heeft de topsport zich ontwikkeld tot een relatief autonome wereld, met andere waarden en principes, die topsporters en sportorganisaties dwingt zich te conformeren aan de eisen die de topsport stelt. Hier domineert de jacht op goud, met een wereldwijde trend van groeiende ambities, toenemende overheidsinterventies en stijgende investeringen. Er is sprake van een sterke mate van professionalisering en mediatisering.

Toch is het **duidelijk dat de inspiratiewaarde van topsport overeind blijft**. Meerdere studies omtrent consumentengedrag tonen aan dat de sportfan en de sportbeoefenaar niet kunnen worden gescheiden. Er zijn sterke verbanden tussen het aantal uren dat mensen naar sport kijken, er over lezen, of naar sportwedstrijden toegaan en zelf ook aan sport doen. De breedtesport bepaalt daarmee ook mede de omvang van de afnemersmarkt van de topsportwereld. De 'economie' van de topsport is dus voor een belangrijk deel afhankelijk van de breedtesport. Mensen die zelf hebben gesport, zullen algemeen genomen meer oog en begrip hebben voor de problemen uit de topsportwereld en staan positiever tegenover het topsportbeleid.

In dit deelrapport komt deze relatie tussen topsport en breedtesport aan bod. Dit kadert in een breder bevolkingsonderzoek naar de maatschappelijke waarde van topsport.

INLEIDING Topsport- Breedtesport

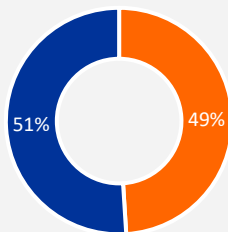
Dataverzameling en steekproef

Dit rapport geeft de resultaten van de éénmeting, waarbij er bij de Vlaamse bevolking werd gepolst naar de maatschappelijke impact van topsport, hun sportvoorkeuren en -kennis, de betalingsbereidheid aan topsport en welke topsporters als rolmodel fungeren. Deze metingen zijn afgenomen via vragenlijsten bij 1000 Vlamingen in een representatieve steekproef in februari 2021. Tevens zijn maandelijks korte tussentijdse vragenlijsten afgenomen tussen maart en mei bij 1000 representatieve Vlamingen. De steekproef voor alle vragenlijsten was representatief voor woonplaats, geslacht, leeftijd, arbeidsstatus, onderwijsniveau, migratieachtergrond en personen met een handicap.

METHODE

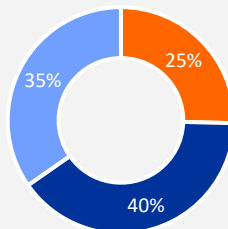

Geslacht

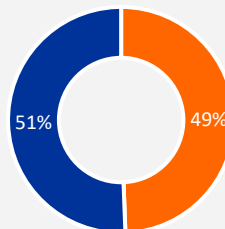
Man Vrouw

Leeftijd

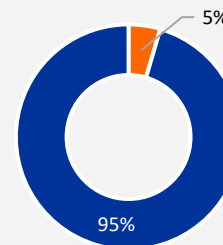
≤ 34 35-54 55+

Opleidingsniveau

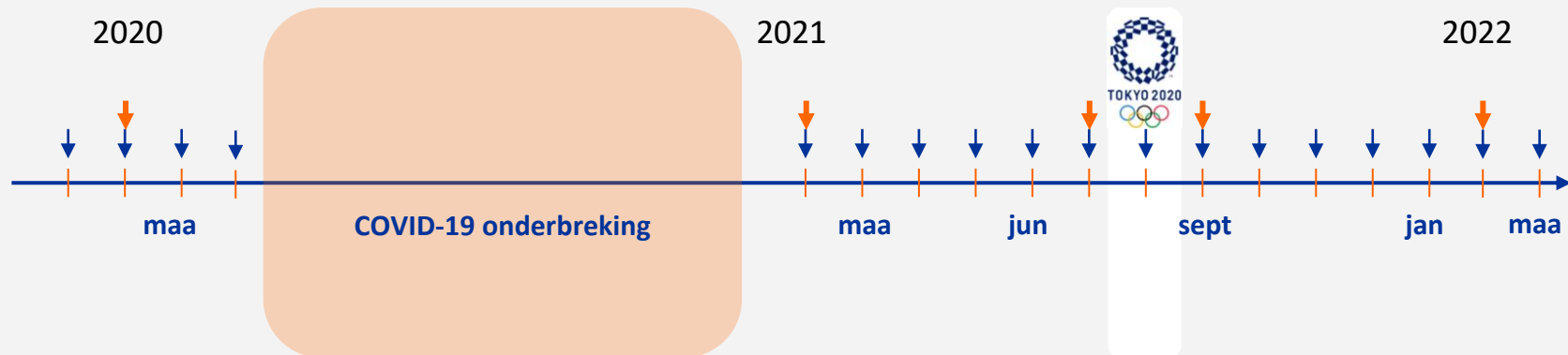

Hoogstens hoger
middelbaar
Hoger onderwijs

Land van herkomst

Geen Belgische nationaliteit of dubbele
nationaliteit
Enkel Belgische nationaliteit

PROJECT PLANNING

Dataverzameling

Maandelijks wordt er een bevolkingsonderzoek gehouden bij telkens 1000 Vlamingen. Er vinden 5 grote meetmomenten plaats (oranje pijltjes) en maandelijkse 'omnibussen' (blauwe pijltjes). Omnibussen zijn korte en gerichte steekproeven om evoluties gedetailleerd in kaart te brengen en te monitoren. Door metingen op meerdere momenten te laten plaatsvinden kan een mogelijke samenhang met de timing van topsportevenementen en successen in bepaalde sporttakken gedetecteerd worden. Zo kan deze Vlaamse draagvlakbarometer gebruikt worden om het maatschappelijk effect van bijvoorbeeld een medaille op een EK, WK of de Olympische Spelen te duiden. Voor zowel de grote meetmomenten alsook de omnibussen wordt **ten alle tijden de representativiteit** van de steekproeven onder de Vlaamse bevolking gebaseerd op woonplaats, geslacht, leeftijd, arbeidsstatus, onderwijsniveau, migratieachtergrond en personen met een handicap **gewaarborgd**.

COVID-19 onderbreking

Door de uitbraak van COVID-19 zijn de Olympische Spelen in Tokio vanwege de wereldwijde gezondheids crisis uitgesteld van de zomer van 2020 naar 2021 (van 23 juli tot en met 8 augustus 2021). De dataverzameling is bijgevolg tijdelijk gepauzeerd na de uitbraak van COVID-19 en is herstart in het Olympische jaar 2021.

Het effect van topsport op breedtesport

Inspireert topsport de Vlaming tot sporten?

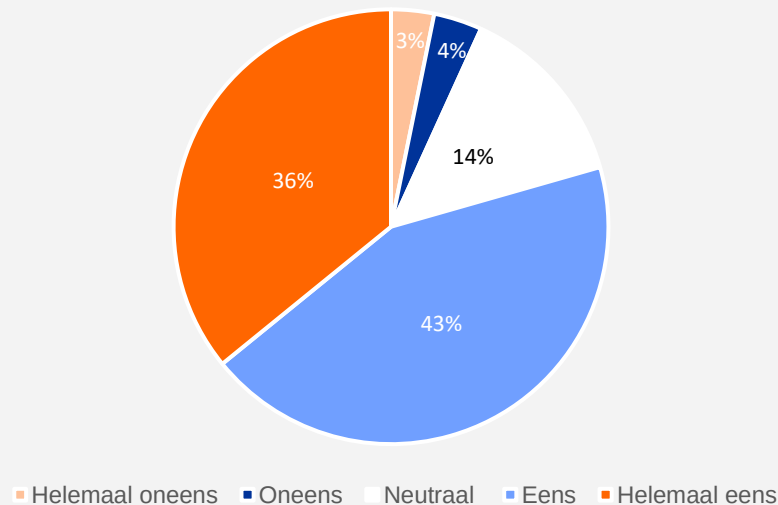
Inspireren goede prestaties van Olympische topsporters de Vlaamse jongeren tot sporten?

Vier op vijf Vlamingen (79%) is van mening dat goede prestaties van topsporters de Vlaamse jongeren kunnen inspireren om zelf (meer) te sporten. Slechts 7% denkt dat dit niet het geval is.

INSPIREERT TOPSPORTSUCCES JONGEREN?

Deze resultaten vragen echter enige nuancering. Er is namelijk een onderscheid tussen wat de Vlaming denkt, en wat deze dan effectief zelf zal doen. De volgende pagina geeft hierover duiding.

Figuur 1: Topsportsucces inspireert de Vlaamse jongeren tot sporten.

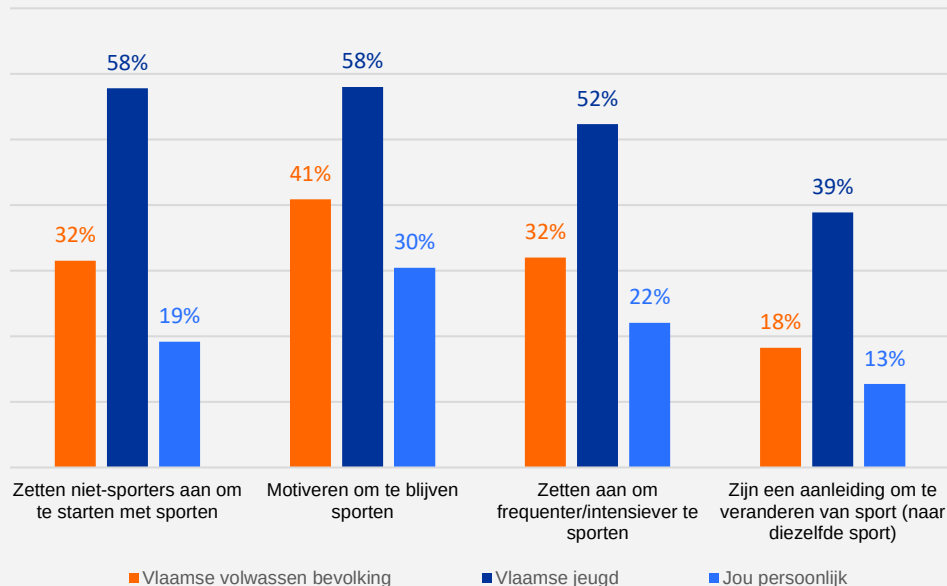

Hebben goede prestaties van Olympische topsporters een invloed op sportparticipatie?

Uit onderzoek blijkt dat topsportsucces vier mogelijke sportparticipatie-effecten kan uitlokken: **starten** met sport, **blijven** sporten, **intensiever** sporten, en **veranderen** van sporttak. Ook hier is de Vlaming het vaker (helemaal) eens wanneer het gaat over effecten op de Vlaamse **jeugd** (blauwe balk). Bij **volwassenen** liggen deze cijfers lager (oranje balk). Op de Vlaming persoonlijk kan topsportsucces voornamelijk motiveren om te blijven sporten (lichtblauwe balk).

Figuur 2: Invloed van goede prestaties van Belgische topsporters op sportparticipatie (% (helemaal) eens).

Goede prestaties van onze Olympische topsporters...

TOPSPORT EN SPORTPARTICIPATIE: 4 MOGELIJKE EFFECTEN

58% van de Vlamingen gelooft dat goede prestaties **jongeren** kunnen inspireren tot het starten met sporten of drop-out tegen te gaan. 52% vindt dat het jongeren kan motiveren om intensiever te gaan sporten. Verder delen meer dan één op drie Vlamingen de mening dat jongeren door topsport mogelijk zullen veranderen van sporttak.

Het is niet omdat de Vlaming van mening is dat topsport een inspirerend effect heeft, dat het hem ook zelf heeft beïnvloedt om te starten met sport, te blijven sporten, intensiever te sporten of te veranderen van sport.

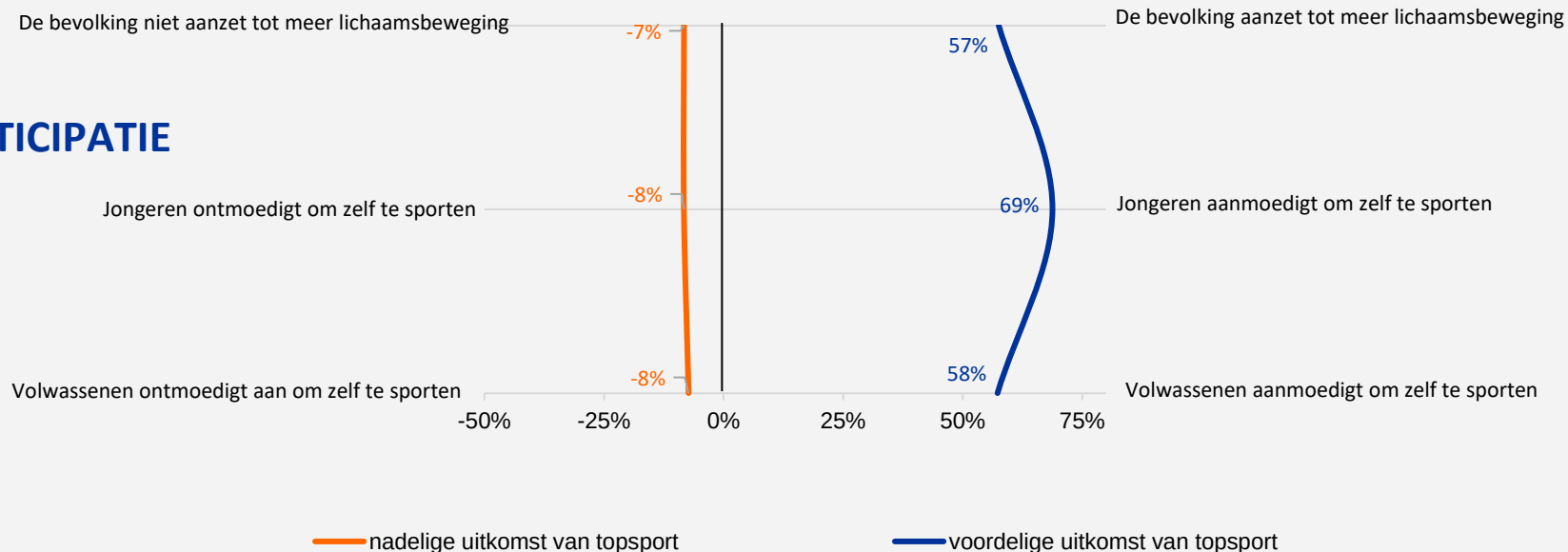
Heeft topsport een impact op sportparticipatie?

Tot slot focussen we op sportparticipatie binnen het MESSI model. De Vlaming is meer overtuigd van de positieve impact van topsport op sportparticipatie dan de negatieve impact. **Meer dan de helft van de Vlamingen** vindt dat topsport de gehele bevolking aanzet tot beweging.

Moedigt topsport ook aan om zelf te sporten? 69% van de Vlamingen geeft aan dat topsport de Vlaamse jongeren kan aanmoedigen in hun sport- en beweeggedrag, waar 57% aangeeft dat het ook volwassenen kan aanmoedigen tot sporten.

Figuur 1: Welke impact heeft topsport op de sportparticipatie van de Vlaming (MESSI)?

In het algemeen, vind ik dat topsport in ons land...

MESSI: SPORTPARTICIPATIE

Topsporters als rolmodel

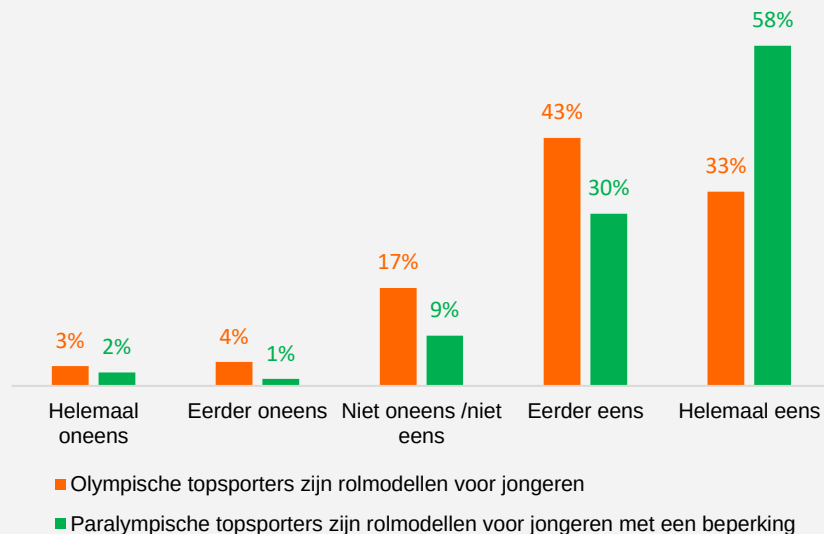
Inspireren topsporters de Vlaming tot sporten?

Zijn topsporters rolmodellen voor de Vlaamse jongeren?

3/4e van de Vlaamse bevolking (76%) is ervan overtuigd dat topsporters **rolmodellen** zijn voor jongeren. Deze resultaten **zijn nog sterker bij** Paralympische topsporters. Meer dan 88% van de Vlamingen geven aan het (helemaal) eens te zijn met de stelling: 'Paralympische topsporters zijn rolmodellen voor jongeren met een beperking'. Dit is een duidelijke indicatie van de (meer)waarde van de Belgische Paralympiërs.

OLYMPIËRS ALS INSPIRATIEBRON VOOR JONGEREN

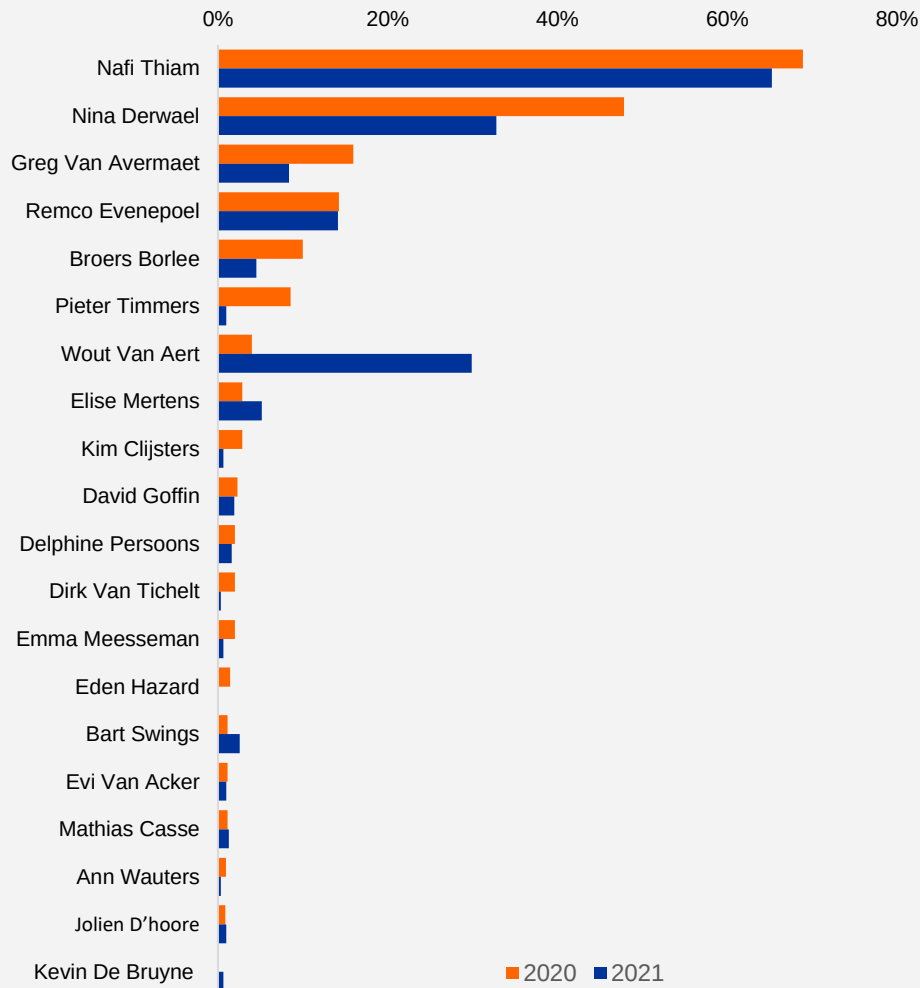
Figuur 4: Ziet de Vlaming topsporters als rolmodellen voor jongeren?

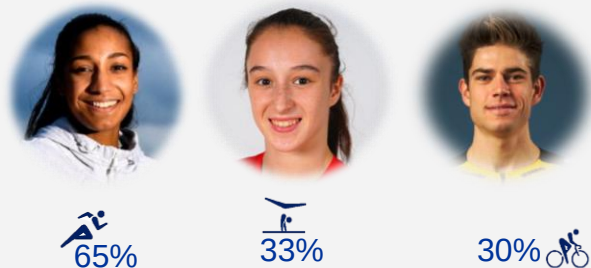
Ben je fan van een olympische topsporter?

Net als in de vorige meting (januari 2020) werd de Vlaming gevraagd in welke mate ze fan is van een Belgische topsporter. Deze atleten maken een grote kans om als rolmodel gezien te worden door de Vlaamse bevolking. Net zoals in 2020 gaf iets minder dan de helft van de Vlamingen (44%) aan fan te zijn van een topsporter. Vervolgens gingen we na wie de meest populaire atleten van het moment zijn.

Figuur 5: Favoriete topsporter (vergelijking 2020 en 2021)

TOP 3 FAVORIETE TOPSPORTERS

Ondanks een kleine daling in het aantal vernoemingen blijven Nafia Thiam en Nina Derwael respectievelijk op de eerste (65%) en tweede plaats (33%). Waar Greg Van Avermaet op de derde plaats stond in 2020 wordt zijn plek duidelijk ingenomen door Wout Van Aert, die een sterk parcours afgelegde in het voorjaar van 2021.

Welke kenmerken moeten Belgische topsporters vertonen volgens de Vlaming?

Deze vraag werd uitsluitend beantwoord door Vlamingen die aangaven dat ze fan zijn van een topsporter.

Eerder stelden we vast dat een grote groep Vlamingen topsporters als rolmodel zien voor jongeren. De Vlaming verwacht voornamelijk dat hun favoriet zich actief inzet **om jonge sporttalenten te inspireren** (38%). Daarnaast zouden topsporters actief **sportpromotieboodschappen** kunnen delen (vb. via social media) op maat van jongeren. Vlamingen geven ook aan dat topsporters vanuit hun rolmodelfunctie zich actief zouden kunnen inzetten om **jongeren in kwetsbare posities** aan het sporten te krijgen. Echter kan hier opnieuw vastgesteld worden dat het originele, zeer positieve antwoord moet gekaderd worden. De Vlaming is er van overtuigd dat topsporters (Olympisch of Paralympisch) een rolmodel kunnen zijn voor Vlaamse jongeren, maar blijkt nog niet overtuigd dat de topsporters deze rol actief moeten invullen.

GEDRAG VAN TOPSPORTERS ALS ROLMODEL

Figuur 6: Welke kenmerken moeten Belgische topsporters vertonen?

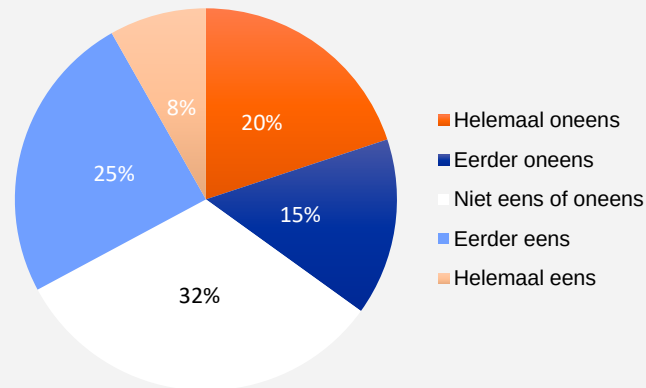

In welke mate zetten Belgische topsporters ook hun volwassen fans aan tot sporten?

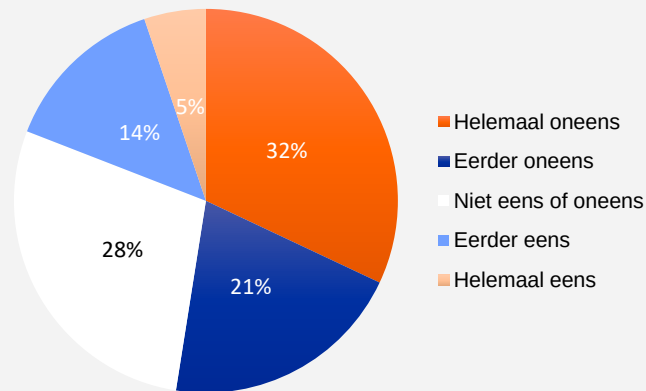
De volgende twee vragen zijn enkel ingevuld door Vlamingen die aangeven fan te zijn van een Belgische topsporter.

Eén op drie Vlamingen geeft aan dat de prestaties van hun favoriete topsporter hen gemotiveerd heeft om zelf meer te sporten.

Figuur 7: Prestaties van mijn favoriete topsporter motiveren mij om zelf meer te sporten.

Figuur 8: Prestaties van mijn favoriete topsporter inspireren mij om dezelfde sport te beginnen.

OLYMPIËRS ALS INSPIRATIEBRON

Topsporters gelden als het uithangbord of ambassadeur van hun sport. Het is dan ook relevant om te achterhalen in welke mate topsporters nieuwe **sportparticipanten naar hun discipline kunnen lokken**. Uit wetenschappelijke studies blijkt dat dit effect het meest waarschijnlijk zal optreden bij jongeren. Toch blijkt ook voor 19% van de volwassen Vlamingen uit de steekproef dat prestaties van hun favoriete topsporter hen inspireerde om in diezelfde sport te starten.

BIJLAGE

MESSI & TOPSPORT IMPACT

Percepties van de Vlaamse bevolking

Op basis van het MESSI raamwerk, zijn vragenlijsten uitgezet onder de **Vlaamse bevolking** om een wetenschappelijk verantwoorde meetschaal te ontwikkelen. Met deze meetschaal wordt nagegaan hoe mensen denken over de impact die topsport heeft binnen de 10 dimensies uit het MESSI model.

In deze MESSI-meetschaal wordt de perceptie van mensen onderzocht omtrent de maatschappelijke impact van topsport. Diverse onderzoekers geven aan dat het meten en begrijpen van percepties belangrijk is (Funahashi et al., 2015; Hayday, Pappous, & Koutrou, 2016). In het bijzonder, omdat mensen geneigd zijn om hun percepties als werkelijkheid te ervaren (Ohmann, Jones, & Wilkes, 2006) en omdat percepties onderdeel vormen van het vertrouwen dat mensen hebben in het (topsport)beleid en de beleidsmakers (Funahashi et al., 2015; Hallman et al., 2020). De voordelen van topsport hebben een positief effect op de perceptie van mensen. Daarom schrijft Hallman et. al. (2020):

Sports managers should emphasise on perceived benefits in their communication strategy and use athletes as role models in their communication to strengthen a positive perception of elite sports.

Beleid wordt daarom best ruim gedragen door de bevolking en het maatschappelijk draagvlak voor topsportbeleid en -investeringen wordt mede bepaald door dergelijke percepties.

Ontwikkeling van een meetinstrument: methode

Voor de lezer die zich graag verdiept in de technische aspecten van het MESSI meetinstrument, schetsen we kort de processen ter validering van de MESSI meetschaal. Respondenten werden opgedeeld in een testgroep en een validatiegroep. In de eerste fase werd bij de testgroep een exploratieve factoranalyse (EFA) uitgevoerd om de verschillende componenten van de meetschaal te valideren. Nadien vond een bevestigende factoranalyse (CFA) plaats om de betrouwbaarheid en validiteit van het meetinstrument te beoordelen. Zes relevante statistische indicatoren werden gebruikt om de geschiktheid van het meetinstrument te testen. Vervolgens gebeurde een tweede CFA op de validatiegroep. Dit leidde tot een gevalideerd meetinstrument waarmee op betrouwbare en wetenschappelijk verantwoorde wijze de mening van de Vlamingen omtrent de maatschappelijke impact van topsport in kaart gebracht wordt.

MESSI meetschaal

In de MESSI meetschaal kunnen respondenten voor 68 items een negatieve of een positieve waarde van topsport toekennen op een 7-punts Likert schaal. Dit wil zeggen dat respondenten bij elk item (lees: mogelijke impact) zowel een positief als negatief antwoord konden geven (topsport draagt bij aan inclusie; topsport draagt bij aan exclusie). De antwoorden op deze items zijn geanalyseerd om te extraheren of de positief gepercipieerde effecten opwegen tegen negatieve effecten van topsport. Deze resultaten worden vervolgens gegroepeerd in de tien MESSI dimensies.

BEDANKT

Heb je vragen of opmerkingen?
Kom in contact!

Prof. Dr. Veerle De Bosscher
Jens de Rycke
Eva Gielens

<https://www.spliss.net/>
<https://saso.research.vub.be/>

<https://twitter.com/spliss1>

<https://www.facebook.com/spliss1>

